

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evsebivs || De Euangelica pr[a]eparatione

Eusebius <Caesariensis>

[Augsburg], 1522

VD16 E 4299

De uetusto[rum] fallacitate oraculo[rum] ex Tenemæo. Cap. x.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34477

magna tēpestas in aere commota, nimbis & fulminibus omnes ex/ terruit. Quam rem incidisse insulares dicebant, quia ex demonibus uel heroibus aliq̄ defecerit. Sicut enim lucerna dum ardeat nemini noceat, extincta uero multis, sic magnas animas aiebant ppitias esse dum uiuunt, dum ꝑo extingunt, aut corrumpunt, aut nimbis & grandine, ut modo, aut pestifero cuncta replent ueneno, esse ꝑi narrabāt insulam, ubi Saturnus somno uinctus, a Briareo custoditur. Somnum em̄ quasi nexum ipsi esse iniectum, multosq; cum ipso esse daemones cultores atq; ministros. Hæc Plutarchus. An/ mauertendum autē arbitror diligenter, quo tēpore daemone mor tē fuisse dicit. Quippe Tyberij tēpore Saluator & dominus noster cū hominibus cōuersatus, omne daemōnū genus ab humana depu/ lit uita. Habes igit̄ etiam a summis apud gētilis uiros nō alio tēpore unquā q̄ t̄pibus Saluatoris nostri daemones extinctos fuisse.

De uetustorū fallacitate oraculorū ex Tenemeo. CAP. X.

Verum quoniā hæc cunctis nota sunt, ad ea transgredi ani mus est, quæ neminē e studiosis fugere possunt. Vetusis sima enim deorū respōsa, omnes Græcorū populi, & uni/ uersa solent gymnasia decantare. Ea respōsis delphici A/ pollinis delusus Oenomaus uir apud Græcos tam philosophia q̄ elo quentia nobilis, curiose collegit & refutauit. Vtar igitur ꝑbis eius, ut uideas gētium deos ab ipsorū gentiū philosophis derisos, oracu/ lacq; deorū signēta hominum putata fuisse. Sic igit̄ Oenomaus in li bro de falsitate oraculorū conscripsit. Cum fame inquit Atheniēses propter Androgei cædem agitarentur, & ad auxilia deorum confu gerent, nō ut iustitia & humanitate, aut saltē pœnitentia mētis, quæ cōtritione placādos deos Apollo respondit, sed mortem morti, pe/ stem pesti, crudelitātē crudelitati addidit. Iussit enim singulis annis septem mares, totidemq; foeminas in Cretam sacrificādos mitterēt, cuius rei memoria, inmo quædam uestigia uel usq; ad tempora So cratis quingentis annis postea durauere. Id q̄ppe fuit, quo mors So cratis remorata fuisse dicitur.

Deligite ex omni septem uos corpora sexu.

Atq; ea Mipri regi mandate quotannis.

Per mala sic hæc uestra dei placabitis iram.

Cur

Cur autē o deorū optime si iustissimum fuisse Minoa sciebas, q̄ pri-
mus leges sanxisset, & apud inferos iudex esse propter iustitiā
credī cōstitutus, tantā ad eum moriturā iuuentutem destinasti: an
ut fame illius officeres? Interfectores enim Androgei nō innocētes
si iustus ille fuit, petiisset. Cur autē si deus ex ambiguis homines ora-
culis in perniciem decaptos, crudeliter & iniq̄ter intrudis? Crœsus
enim impium Lidia a maioribus successione susceptum pietate, in
deos maiores suos statuēs supare, ut eorum patrociniō tutior esset,
te Apollo maxime coluit, templumq̄ tuum Delphice auro atq̄ ar-
gēto ita ornauit, ut ditissimum templorum omnium & sit & ui-
deatur. Vnde iure tua beneuolētia fractus, aduersus Persas arma mo-
uere statuit, neque id absque consilio tuo. Tu enim ea de re inter-
roganti sic respondisti.

Intrepidus si crœsus Alym transmiserit anem,

Imperium perdet magnum, regnumq̄ superbū.

Hic responsi ambiguitate tui numinis cultorē, qui te suis operibus
ditauit euertisti, & regnum Lidia, quod longissima successione se-
rie in eum deuenerat, in Persas transulisti, non sponte opinor. Nō
enim tam pium religiosumq̄ regem, & præcipue tui amicū deci-
pere unq̄ uoluisses, sed futuroꝝ ignorantia id factū arbitrō. Nam
si tanq̄ deus futura cognosceres, nō latuisset te non intellectū: ora-
culi ambigua Crœsum. Miser igit tu, qui Delphos habitās inde ad
uniuersum orbē inania fundis responsa. Insani autē omēs homines,
qui ad te quasi ad ueridicum deū accurrunt, nec me ip̄sum insanum
fuisse inficior, qui & bis ambiguitate, ne ignorantia tua dicam, de-
ceptus, tertio etiam nō diuitijs aut uana re quapiam, sed quomodo
facilius atq̄ tutius philosophari possem abs te q̄liui. Sed mea omit-
tenda forsā sunt, alienaq̄ simul, q̄ temporibus nostris efficiens, o-
mnia cōfundis. Antiquissima ȳo, quæ uniuersis patent omnino p̄-
dicanda. Magno Xerxes terrestribus copijs atq̄ naualibus in Græ-
ciam impetu ferebat. Quare Athenienses, q̄bus maxime infensus
erat turbati, cum nulla salutis spes sibi aliunde restaret, ad te Delphi-
ce confugerunt. Quid autem tu, num amicos atque cultores tuos
defendisti, minime? sed ligneo muro munitos, derelicta urbe fu-
gere consuluisti.

I Effu/

Effugite externas mundi, & penetrate sub oras
 Ne miseritardate, feret fuga sola salutem.
 Non saluum caput ullius, non pesve, manusve
 Vlla nec in reliquo pars deniq; corpore salua
 Curribus ecce furit uectus de gente Syrorum
 Mitis erit nulli, rapiet feros omnia maiors.
 Non templis diuum parceret, non moenibus urbis,
 Cuncta igni consumet, an ipsa exterrita magno
 Sudore aspicietis superum simulachra madere?
 Hac ne diuinatio est? Nemo profecto conditionem illorum tēpo-
 rum perspiciens hoc ignorasset. Sed quid deinde sequitur.
 Post multas tandem prostratas Iuppiter urbes
 Ligna moenia dat pallas, quam condidit urbi,
 Vnde optata salus felix & palma sequetur,
 Si tantum pugnam non expectarit equestrem.
 Tu uero Salamis, uel cum successerit aestas,
 Vel cum tristis hyems, proprijs priuabere gnatis.
 Quo pacto si Apollo futura quasi praesentia praeuidere potest, amif-
 suram sciebat filios Salamina, utrum ꝑ hyeme quādo Cerealia fe-
 mina iaciuntur, an aestate, quando metuntur ignorabat; quia uide-
 cet certum erat nō potuisse illos ingenti Persarum exercitui resiste-
 re. Quo autem tempore aggredierentur, maleficus ille, q̄ hac omnia
 responsa fingebat, minime scire poterat. Simili ratione ruīnam ur-
 bis Atheniensium praeuiderat, ac ideo fugere illis nauibus, quasi li-
 gneo munitos muro consulebat, quod etiam Themistocles huma-
 ni uiribus ingenij praeuiderat. Sed anteq̄ tu autoritate tua popu-
 lum mouisses, persuadere nō poterat. Nunc quid hac dere queren-
 tibus Lacedaemonijs responsum fuit, uideamus.
 Qui spartam antiquam colitis uel moenia uestra
 Aspersis deuicta cadent, uel regis adempti
 Fierculidis mortem grauiter plangetis amaram.
 Hac certe si quieto tempore cecinisses, omnibus friuola uisa fuiss-
 sent, sed terrore factum est, ut ignorantia tua lateret. Non enim solū
 uaticinia, uerum etiam aruspicia, & auitum uolatus atq; cantus in ta-
 libus solent temporibus facile credi. Cōsiderasti em̄ urbe prostrata
 regem

regem quoq; non euasur. Sin autē rex egredereſ caſurum illū ne/
mo dubitaſſet, qui & multitudinem hoſtium & uirtutem Lacedæ/
moniorum non ignoraret. Ita fieri poſſe coniecisti, ut perterriti ho/
ſtes, admiratiq; animos hominum cōſilium aggrediendæ urbis re/
linquerent, quam ſi tamen capiſſent ac diruiſſent, rex etiam euade/
re non poterat. Rege interempto, poſſe urbem euadere ſperasti, ac
ideo ita ex ignorantia diſiunxiſti, ut quoq; reſ ſe uerteret, ueridicus
uidereris. Prætereo multa, quorum ambiguitate magnas urbes ple/
rumq; ſcimus euerſas fuiſſe. Nihil em̄ unquam hominibus hæc de/
orum reſponſa contulerunt, offuerunt uero ſapius, alios in alios cu/
piditate ac ſpe uictoriæ Apollinis autoritate concitantia. Sed au/
diamus quid Lycurgo reſpondit.

Chare Ioui magno qui templa ad noſtra Lycurge
Venisti, chare & cunctis dilecteq; diuis

Tene hominem appellem ne deum: sed quando ſacrarum

Cura tibi tanta eſt documenta exquirere legum

Te potius natum caeſti ex ſtirpe putarim,

Has autem concedo libens cognoſcere binas

Prima uias opus eſt, bina & ueſtigia uitæ

Humana, quarum una fouet, lætaq; fouetur

Libertate homines, ſemper contra altera trifti

Seruitio & turpi premit, hanc ignauia uecors

Seditioq; parit, pax illam dulcis amorque

Hanc igitur fugiet, illam ſed quiſq; ſequetur.

Quæris an deus ſit, & deum potius fore putas, etiam ne conijciens il/
lum propter uirtutem futurum memoria: Leges autem illi eas con/
cedis, quas anicula quoq; mediuſſidius & mancipia nō ignorant.

Quis enim uirtute atq; cōcordia ciuitates eſcere, cōtrarijs liberta/
tem amitti ambigeret: Sed doce, quomodo fortes, quomodo con/
cordes ciues erunt, nec mortales homines uelis hæc uidere, quæ tu
neſcias. Nō autē de rebus publicis atq; grandibus ſolum, ſed priua/
tis etiam ac leuioribus inutilia dabant reſponſa. De ducenda enim
uxore interrogatus reſpōdit, Arguam eligito puellam, de filijs au/
tem Neue Labdacides uxor pariet tibi pernicioſum, de migratiōe,
ad aureos migrate uiros, de inani gloria.

Excedit

Excedit cunctas exculta pelagica tellus,
 Thraces equis praestant, uirtus sed maior eorum
 Est hominum, qui pulchrae aethusae eurgite potant.
 Non uidetis certe o Apollo aruspibus & auguribus melior. Mul-
 to enim te Socrates praestantior, qui cum ab eo quidam quereret, duceret ne
 uxorē, utrum facies inquit, poenitebit. Ille vero qui filios desiderabat,
 dixisse fertur, non recte ipsum facere, quod de habendis cogitet libe-
 ris, cum potius cogitandum sit, quomodo si dabunt, debent governari.
 Ei uero qui patriam deserere uolebat, quoniam infeliciter in ea
 degeret, non proba ipsum agitare respondit consilia, patriam enim re-
 linquebat, sed suam morositatem quae faciet, ut apud alios quoque non
 prospere uiuat, secum afferebat. Tu autem o Apollo non modo uo-
 catus, sed etiam sponte nonnullis consuluisti. Nam Atheniensibus ni-
 hil petentibus uiginti ante uiginti post caniculares dies opaca in
 domo Dionysio uti medico consuluisti, nec praclarum quid, sed quod
 uel mediocriter peritus medicus sciret protulisti. Quod uero seni
 cuidam si liberos procreare uellet, iunioem ducendam uxorem re-
 spondisti, quidlibet, id qui naturae uires ac aetatum considerauit,
 non peius te ipso uideret.

Quod malefici uates partem quaestus petebant.

CAPVT XI.

Cur autem ei sapientissime deorum Charialo ac Archelao La-
 cedamoniorum regibus multo utilius fore respondisti, si
 agri quem bello acquisuerint, mediam Apollini partem attri-
 buerunt. Cui porro alteri Apollini tribuerent? Non enim tibi
 petebas, neque ita ego te imprudentem audeo dicere. Sint haec.

Quod Poetae responsis laudabantur quasi diuini.

CAPVT XII.

Archilochum autem poetam omnium poetarum petulantissi-
 mum, qui de mulieribus ea scripsit, quae nemo frugis aequo ani-
 mo audiret, & Euripidem a Socratica philosophia impro-
 batum, & Homerum, quem Plato tanquam inutilem a ciuitate
 sua reppulit, laudibus ad astra tulisti. Archilochi enim patri de filio qui
 renti dixisti praclarus hic inter homines erit o Thelesicles. Simili-
 ter fere de Euripide. Nasce tibi filius Mnesarchides optimus atque
 glorio-